Jolsvai András

Eperszezon IX.

18.

Weichner Géza pontban negyed hétkor érkezett a Zimmerlibe. Első útja a konyhába vezetett, hogy kezet csókoljon az anyósának: Tívó Anna, mint mindig, szabódott kissé, elvörösödött, majd kézfejét sietve a kötényébe törölte, úgy nyújtotta aztán a vejének. Weichner Géza nem alkalmatlankodott tovább, de azért vetett egy sóvárgó pillantást a rotyogó pacal felé, majd távozott. Tiszteletét tette a leányszobában, illendő kopogás után megállt a küszöbön, onnan köszöntötte, meghajlással, a kisasszonyokat, aztán megkereste a hátsó kertben a feleségét – Trézsi a veteményest vette szemügyre épp: tervezte, hogy jövőre az ujpesti ház udvarán maga is létesít effélét – miközben fél szemmel a nyúlketreceknél ugráló lányára figyelt. Weichner Géza homlokon csókolta a nejét, maga olyan sápadt, Teréz, miért nincs többet levegőn, kérdezte tőle, mire az asszony azt válaszolta, van is nekem arra időm, és sóhajtott hozzá, Weichner Géza erős vágyat érzett, hogy övé legyen az utolsó szó, valahogy így: „mindenkinek arra van ideje, amire fontosnak tartja, hogy legyen", de inkább csak sóhajtott, és elindult a kerthelyiség felé. A keresztfolyosón találkozott Franzllal, szervusz, mondta neki, mire a fiú futtában motyogott valamit a serkenő bajusza alatt, amit köszönésnek lehetett tekinteni: Weichner Géza annak tekintette. A konyhához legközelebb eső kis asztal volt az övé, ahová pompásan kiértek bentről a fenséges illatok, s ahová mindössze két szék fért el. Ha a feleségének úgy hozta kedve, vele vacsorázhatott. Igaz, ez ritkán fordult elő. Ahogy az is, hogy a bátyja megjelent volna a Zimmerliben – de akkor az övé volt a másik szék. Hogy Trézsi annak idején őt választotta, a testvérek közé nem vert ugyan éket, de Jenő azért attól kezdve ha tehette, elkerülte a Stefánia út környékét. Így aztán Weichner Géza jobbára egyedül vacsorázott, s ezt nem bánta egyáltalán. Weichner Géza ilyenkor elmerült a pacalpörkölt élvezetében, minden egyes falatot külön megforgatott a szájában, s a végén ropogós kenyérhajjal tisztára törölte a tányért. „Még egy porció?" – kérdezte akkor a Franzl, aki felszolgálói szerepét a sógorára is kiterjesztette. „Sajnos, nem lehet! A mértékletesség a derűs élet kulcsa!" – törölte körbe szalvétával a száját Weichner Géza. Ivott még egy spiccert, meg egy kupica unicumot, szétcsapatni a pörköltet, de desszertet nem kért, este az ember már ne egyen édességet, mert zavarosak lesznek az álmai, és Weichner Gézától semmi sem állhatott távolabb, mint a zavaros álmok.

Weichner Géza a rendet szerette. Az egyértelmű dolgokat. A pontosságot. A tisztaságot. Azért is lett könyvkötő belőle, mert ott egyértelműek a szabályok, egyenesek a vonalak, élesek a határok. Weichner Géza órákig tudott gyönyörködni a vágógépek munkájában: ahogy az ember négy határozott mozdulattal milliméterre azonos papírtáblákat képes előállítani. De szerette a ragasztók szagát, a bordákat és gerinceket, az egymás után sorakozó táblákat, a betűmintákat, az aranyozót, mindent, de mindent szeretett, ami egy könyvkötő műhelyben előfordul. Szerette, ahogy egy szakadt, feslett, beteg könyv a kezei között megifjul, újjászületik. Szerette megtervezni a különféle feladatok, műveletek sorrendjét, nemcsak a kézügyessége volt átlagon felüli, de a szervezőképessége is, nem véletlen, hogy még harminc se volt, amikor mester lett belőle, s most, hogy harminchárom lesz a nyáron, saját üzeme van, két tucat ember szorgoskodik nála, a legfontosabb államhivatalok dolgoznak vele, és két hónapja sikerült végleg kivásárolni a társát is: mostantól tehermentes céget irányíthat.

Weichner Géza reggel-este úgy festett, mintha skatulyából húzták volna ki. Az öltönyei mindig a legfinomabb szövetből készültek, a zakó vagy redingot épp egy árnyalattal volt sötétebb a nadrágnál, a mellény és a nyakkendő pedig harmonizált a cipő színével. Keménygallér, puhakalap, szarvasbőr kesztyű, pecsétgyűrű, sétabot faragott, elefántcsont fejjel. Mindig egyenesen tartotta a derekát, ne mondjuk, mereven, ezzel kompenzálva magasságbeli hiányosságait. Kefefrizuráján és császárbajszán a színei enyhítettek: hirtelenszőke hajához ő is égszínkék szemeket hordott, mint az apósa. Éppen krisztusi korba érkezett ekkor, de nemigen nézett ki többnek huszonötnél. Ennek Weichner Géza nem örült, ő szeretett volna többnek látszani a koránál. Elvégre beérkezett polgárember volt, egy éve elnökségi tag a Könyvkötők Egyletében, aki a választmányi ülésig a pénztárosi feladatokat is ellátja, két gyermekes apa, aki rövidesen három gyermekessé fokozódik. Biztos egzisztenciája volt, bankbetétje, szolid részvényei, melyek a bécsi tőzsdén forogtak, megbecsült helye a társadalomban. Szerette volna, ha mindezt a külalakja is visszatükrözi.

Weichner Géza huszonhat éves volt, amikor megismerte a Trézsit. Az még a Rákóczi téri vendéglőben történt, Trézsi tizenkilenc se volt, de már teljes női fegyverzetében jelent meg a vendégek között. Weichner Géza meg a bátyja voltaképpen véletlenül vetődött be a vendéglőbe, akkoriban bérletük volt a Népszínházba, gondolták, az előadás előtt még bekapnak valamit, ez a hely esett először kézre. (A Sárga csikót adták, sose felejti el.) Weichner Gézát azon nyomban lenyűgözte Trézsi áradó életkedve. Minden olyan széles volt rajta, olyan biztonságos: az arccsontja, a mosolya, a

nevetése, a csípője, a mozdulatai, a le-fel mozgó melle. Weichner Géza rögtön azt gondolta, ahogy nézte a sürgő-forgó lányt, egy ilyen asszony mellett nem kellene tartania semmitől. Hogy csak befúrná magát a mellei közé, hagyná, hogy átölelje, és megszűnhetne körülötte a világ. Weichner Géza ezt az érzést, mely azóta sem szűnt meg benne, szerelemként azonosította, s minthogy azelőtt sosem érzett ilyesmit senki iránt, s minthogy egyébként is túlhaladta a huszonötöt, ideje volt tehát a családalapításnak, egy idő után megkérte a lány kezét. (Nincs itt szó valami hebehurgya döntésről azért, az első találkozás és a lánykérés között három év telt el, addigra a két Weichner-fivér három bérletet végigült a Népszínházban, s már régen törzsvendég volt a Zimmerl-vendéglőben, mely közben a Stefániára költözött.) A házasságnak nem látszott útjában lenni semmi, a szülők sem ellenezték egyik oldalon sem, csak egy nehézség adódott, hogy a Jenő, aki aranymívesként dolgozott, és közben Villányira magyarosított, szóval, hogy a bátyja is beleszeretett a Trézsibe, és ő is feleségül kérte volna. A két fiú előbb párbajra gondolt, aztán, lehiggadván, sorsolásra, végül eszükbe jutott a kézenfekvő megoldás: döntsön a Trézsi. A Trézsinek egyformán szimpatikusak voltak, ő legszívesebben nem is döntött volna, elbírna ő két férfival is, gondolta, amennyi életerő őbelé szorult, de aztán belátta, hogy konvenció is van a világon, döntenie kell. Az anyja nem tudott neki segíteni, az anyja egyetlenegy férfit szeretett, imádott, istenített egész életében, elképzelni se tudta, hogyan lehet egyszerre kettőt szeretni. Az apja megsimogatta az arcát, szeretettel, és azt mondta, hallgasson a szívére. Na, azzal se volt kisegítve, kedvelte ezt a két rendes fiút, igazán, de szerelmes egyikbe se volt, szerelmes a házasságba volt a Trézsi, fékezhetetlen férjhezmenési ingere támadt, nagyságos asszony akart lenni, saját birodalommal, szabályokkal, cselédekkel, és – ha már elengedhetetlen – férjjel is. A kérdést végül Janka döntötte el. Lámpaoltás után Trézsi megkérdezte tőle, ő melyik kérőjét választaná.

– Ezek közül? – húzta el a száját Janka.

Trézsi hozzávágta a párnáját. Amikor a húga kikászálódott alóla, a maga szarkasztikus módján csak annyit mondott.

– Mégse csúfolják már a gyerekeidet Kanálnyinak.

Ez a mondat döntötte el a Trézsi sorsát. Meg, persze, a Weichner Gézáét.

19.

– Mi ma a csumi? – kérdezte Stau bácsi, hét óra tájt, amikor belépett a konyhába.

Kevesen tudják ma már, hogy ez, a vendéglátásban korunkban is eleven kifejezés, mellyel a személyzeti kosztot jelölik, itt született, a Stefánia úton, a tizenkilencedik század végén. Magát a szót a Franzl alkotta meg, amikor még nagyon Francika volt csak, de a nyelvi fejlődés területén máris saját utat választott magának. Hangcserének hívják a tudósok ezt a jelenséget, a lényege, hogy a gyermek konzekvensen egy másik hangot ejt ott, ahol a közösség már lehorganyozott valaminél. „Neichner Nicuka nagyok!" – mondja például majd Zimmerl József egyik dédunokája néhány évtized múlva, ha a nevét kérdezik. Franzl persze ezt a jelenséget is maga módján gyakorolta, nemcsak a cé hangot ejtette minduntalan csének, hanem, már a pólyában megmutatkozó egyensúlyérzékének és harmóniavágyának következtében, viszonzásul a csék helyén céket ejtett a megfelelő arányban. Fényesen bizonyítva, hogy nem a kiejtésével van baj, hanem csak igyekszik új ösvényeket vágni magának. Okozott azért egy kis fejfájást a Zimmerleknek, mire rájöttek, hogy amikor a fiúk ecetet kér, voltaképpen egy ecsetre vágyik, s hogy a coki az ő szájában csokit jelent, nem mást, de aztán kisimultak a ráncok, és végül az jelentette az igazi problémát, amikor a Ferike, beleszürkülve a tömegbe, hat-hét éves kora táján elkezdte hagyományosan használni a hangokat.

A fentiekből nyilván már kitalálták, hogy a csumi szó akkor született meg a Franci hangján, amikor a kisfiú a cumijára vágyott éppen. Akárhogy is, a kifejezés létrejött, és ha már létrejött, kezdeni kellett vele valamit. Voltak mindenféle kísérletek, végül egy próbaidős pincér – akit a Trézsi megüresedett helyére vettek föl nyolcvannyolcban, de nem sok sót evett meg a Tívó Anna konyháján, mert nem tudta felvenni a Zimmerlek ritmusát – ez a pincér tehát, bizonyos Kabejka, kezdte el használni a személyzeti koszt megnevezésére, és az új jelentés, ellentétben Kabejka pincérrel, meg is gyökeresedett aztán a Zimmerliben. Más kérdés, hogy túl sok értelme nem volt a gyökeresedésnek: a Zimmerl-család tagjai csak a reggeli idején ültek együtt asztalhoz (igaz, akkor megadták a módját), attól kezdve köröm közül ettek csak, kinek mikor volt hozzá érkezése. Tívó Anna nem is főzött maguknak külön semmit, de mindenkinek jutott azért mindig, amit megkívánt – ez is a Tívó Anna egyik nagy varázslata volt. Így aztán, hogy a szó nem halt ki magától a Kabejka pincér távozása után, az kizárólag a Stau bácsinak köszönhetjük. Ő volt az, aki minden áldott este ezzel a mondattal állított be a konyhára. „Mi ma a csumi?" Énekelve, elnyújtva, kicsit szlávosan helyezte bele a konyha légterébe a Stau bácsi ezt a mondatot, és mire befejezte, Tívó Anna már ki is tálalta, s le is tette a nagyasztal szélére a Stau bácsi aznapi vacsoráját.

– Pácálj! – mondta Stau bácsi elégedetten, és meglovagolta az egyik szabad hokedlit.

Stau bácsit Sztojcsev Dimitarnak anyakönyvezték egykor, s mint bolgárkertész kereste kenyerét, szép telkeket bérelve Istvánmező szélén. Aztán, amikor Zimmerl József megvette alóla a földet, ő nem vándorolt tovább, Rákos-Palota vagy Káposztásmegyer felé, ahogy a Szuglóból kiszoruló többi zöldségkertész tette akkoriban, hanem beállt a Zimmerlibe, mondjuk így, mindenesnek. Hozzá tartozott első renden a kert, a veteményes, de ő felelt az istállóért éppúgy, mint a szállítmányozásokért. Aztán az összes javításért, ami a vendéglő táján előfordult. Stau bácsi igazi ezermester volt, mindenhez értett, és minden hozzá tartozott. Stau bácsi voltaképpen a Tívó Anna férfi pandantja volt, ő sem pihent egész nap egy pillanatra sem, még az esti csumievést is úgy abszolválta, hogy az egyik kezében a kanalat tartotta, de a másikban, mondjuk, egy csavarhúzót vagy villásfogót, ezekhez aztán biztosan talált valami javítanivalót látótávolságban. (Most éppen a nagybőgős vonóját reparálja: ő meg majd penget, addig is.) A Stau bácsi, bár nem vérrokon, már régesrég családtag a Zimmerliben, azért is svábosították így el a nevét, szeretetből. Teljes jogú családtag méghozzá, a kedvéért még a szláv karácsonyt is megülik itt, Vízkeresztkor, ő akkor kap ajándékot, és Tívó Anna neki süti azt a Háromkirályok süteményt, amibe félkrajcárost kell rejteni: aki megtalálja, annak egész évben szerencséje lesz.

Stau bácsi maga is úgy tekint a Zimmerlekre, mint a családjára, amit nemcsak a Zimmerlek szeretetteljes, befogadó lénye könnyített meg, hanem az tény is, hogy neki magának sosem volt családja: a szülei még a Török Birodalomból vándoroltak be a Monarchiába, de aztán mindketten meghaltak valami magukkal hozott fertőzésben, a kisfiú oldalági rokonokhoz került, kegyelemkenyérre, de ott is hamar útilaput kötöttek a talpa alá. Siheder kora óta maga tartja el magát, megélt a jég hátán is, de annyi sose jutott, hogy a családalapításra gondolhatott volna. Most meg már hova is gondolna? Stau bácsi nincs túlterhelve személyes okmányokkal, valahol Havasalföld és Moldva határán születhetett, de hogy mikor, azt maga sem tudja. Mindegy is, a Stau bácsi már akkor bácsi volt, amikor a Franzl meg sem született, noha joggal feltételezhetjük, hogy bőven fiatalabb a főnökénél.

Választott családtagság ide vagy oda, a Stau bácsi mindig megadja a tiszteletet, a Zimmerl Szepit gazdának hívja ő is, és mindig kalaplevéve beszél vele, a lányokat kisasszonyoknak, a Franzlt fiatalúrnak nevezi, csak Tívó Anna nem tűrte a nagysasszonyozást tőle, és addig kardoskodott, míg nem lett Anna őbelőle a Stau bácsi száján. Olyanféleképpen éreznek

ők egymás iránt, a Tívó Anna meg a Stau bácsi, mintha testvérek lennének: nemcsak folyton tevékenykedő lényük, de szomorúságos gyermekkoruk is azzá avatja őket. Egymás iránti érzéseikről persze sosem beszéltek, de egy-egy mozdulat, egy-egy pillantás sok mindent elárult a másiknak erről.

Stau bácsi végez a pacallal, Tívó Anna egy krigli sört nyújt neki, pincehidegen, ahogy a férfi szereti, egy kölcsönös mosoly, aztán mindenki megy a dolgára: Stau bácsi a lovakat itatja, Tívó Anna meg a lovasokat.